

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיטר

גליון מס' 213

מסכת זבחים י"ג-י"ט

בס"ד, כ"א סיון תשס"ג

השבוע בגליון

♦ דע לפני מי אתה עובד

♦ האבנט של הכהנים וה"גרטר"

♦ אין להשחיל את חוטי הציצית בחגורת המכנסים!?

♦ להניח תפילין על הכובע

♦ יופיים הנדיר של בגדי הכהונה

ותפקידם המיוחד

♦ מצוות זריקת הדם ומצוות נטילת לולב, דומות?

♦ יש ליטול לולב, או להחזיק לולב?

♦ לא ניתן להחזיק חומר נוזלי

♦ בגדי הכהונה, צורך הכהן או צורך עבודת המקדש

דבר העורך

גדול היה האיש

"האיש הזה לקח מאוורר ענק והציב אותו מול הפרצוף שלו. ככה, קרוב קרוב", מספר בהתרגשות מר ז.ו. הי"ו.

"זה לי שנים רבות שאני עובד כדור ברשות הדואר. אני מכיר כל משפחה באזור עבודתי. מי עובד, מי נפטר, איפוא מוקס בניין חדש, מי בודד ללא תכתובת עם בני אנוש, ומי מקבל אינספור מכתבים. מטבע הדברים, אני גם מכיר רבים מדיירי השכונה באופן אישי, מאחר שמדי פעם מזדמן לי למסור להם דואר רשום.

האיש הזה, זכור לטוב בליבי לנצח. היה זה באמצע הקיץ. הקב"ה, המחשב בטובו בכל יום מעשה בראשית, תלה באותו יום את השמש מעל רחוב רבי עקיבא בבני ברק. בדיוק מעל. לא היתה פיסת צל מפני כדור האש הבורע. נשאתי על גבי את שק המכתבים, ושוכנתי את רגלי הלאות על פני האבנים הלוהטות. איש לא הסתובב ברחוב. אבל לי לא היתה כל ברירה. דפקתי בבית פלוני, מסרתי את המעטפה לידי בעל הבית שמיהר לחתום לי על הטופס והגיד את הדלת, שלא יברח לו האויר הקריר של המזגן. אחר, שלא היה לו מזגן, צעק "כן" מתוך הבית. הוא לא היה מסוגל לזוז מהמאוורר. נגשתי אליו, הגשתי אליו את הנייר, ובעוד זקנו מתבדר ברוח הווינטילטור, חתם לי במהירות, ושב להתענג על הרוח הנעימה.

נפלטתי החוצה אל החום הנורא, היה עלי למסור מכתב נוסף. דפקתי. הדלת נפתחה, ואיש אחד חיבק את זרועי, ובלי דיבורים הכניס אותי לתוך הבית שלו, סגר את הדלת, הושיב אותי על כסא, נטל מאוורר ענק, העמיד אותו מול הפרצוף האדום שלי ורץ למטבח להביא לי כוס מים צוננים.

ברכתי "שהכל" והוא ענה "אמן" במתיקות.

"תגיד", שאלתי אותו, "למה רק אתה ככה?" "אתה יודע מה הוא ענה לי? האיש הזה לא התעסק בחיך של סיפוק עצמי, הוא גם לא קימט את מצחו במין תגובה מזלזלת בשאר יצורי אנוש. הוא הסביר לי "תראה, כשבן אדם מקבל מכתב, סקרנות רבתי מציפה אותו מי כתב את המכתב. אולי דודה זקנה מצווה לו את ביתה שבפלורידה לאחר הליכתה לעולם שכולו טוב, שמא מעטפה זו נושאת בחובה הזמנה לאירוע שהוא כל כך משתוקק

דף יד/א הואיל וכתוב ולקח

מצוות זריקת הדם ומצוות נטילת לולב, דומות?

מה למצוות לולב ולמסכת זבחים? מתברר, כי נידון הלכתי מרתק, מגשר בין שני נושאים שונים לחלוטין - נטילת לולב וזריקת דם קרבן חטאת על המזבח. אמרה תורה (ויקרא כג/מ) "**ולקחתם** לכם... פרי עץ הדר" וכו', ומכאן, שיש צורך **לקחת, ליטול**, את ארבעת המינים כדי לקיים בהם את מצוות **נטילת** ארבעת המינים.

יש ליטול לולב, או להחזיק לולב? הבה נחקרה: "ולקחתם" פירושו נטילת הלולב והבאתו אל תוך היד, או שמא, פעולה מקדימה זו אינה חלק מן המצוה, אלא החזקת הלולב בתוך הידים היא היא עיקר המצוה? נטיב להבין את צדדי הספק על ידי בחינת המקרה הבא: יהודי נרגש, עמד בסוכות והחזיק בידיו את ארבעת המינים מחצות הלילה עד שהאיר הבוקר. האם משעלה השחר הוא קיים את מצוות נטילת ארבעת המינים בכך שהללו לפותים בין כפות ידיו, או שמא, לא קיים זה **ולקחתם**, מאחר שהוא לא **לקח**, הוא לא נטל, אלא **החזיק** בלבד [דוגמה נוספת: יהודי משותק בזרועותיו, אך לא בכפות ידיו שהניחו ארבעת המינים בכפות ידיו והוא מחזיקם]. שאלה זו נידונה לראשונה על ידי בעל ה"ערוך לנר" ("ביכורי יעקב" סי' תנ"ב ס"ק י'), ומיני אז, הפכו בה גדולי הדורות וגילו בה פנים רבות, אחת מהן קשורה במישרין לסוגייתנו, כלהלן.

אחת מארבע העבודות בקרבן היא ה"זריקה", היינו: זריקת דם הקרבן על גבי המזבח. זריקת דם קרבן החטאת, נעשית על ידי הכהן המזה באצבעו מן הדם שבכלי. בסוגייתנו מבואר, כי מאחר שנאמר בתורה (ויקרא ד/ז) "**ולקח** הכהן מדמה באצבעו...", עליו ליטול בעצמו מדם הקרבן המכונס בכלי, ואם הגיעה טיפת דם לאצבעו של הכהן בדרך לא דרך, אין הוא רשאי להזותה. הרי לנו, כי ציווי התורה "ולקח" אינו בא לידי מיצוי בהחזקת החפץ בידים, אלא גם הבאתו אל הידים מהווה חלק מן הפעולה. מעתה, לכאורה, גם במצוות נטילת לולב יש **לקחת** את ארבעת המינים ולא רק להחזיקם (שו"ת "דברי מרדכי" ושו"ת "בנין שלמה" סי' מ"ח).

לא ניתן להחזיק חומר נוזלי: אולם, ראייה יפה זו מסוגייתנו, נדחתה על ידי שניים מרבותינו, כל אחד מנימוקו הוא. רבינו הגאון רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל (שו"ת "משיב דבר" ח"א סי' מ'), דחה ראייה זו על ידי הצבת חילוק מזהיר בין נטילת לולב לזריקת דם. אמנם, כאשר התורה מצווה "ולקחתם", "ולקח", הרי שעל האדם לבצע פעולה מסויימת שתחשב כלקחת החפץ. והנה, המחזיק בידו לולב, לופת את אצבעותיו סביבו ומאמץ את שריריו בכל רגע נתון, שאם לא כן, יפול הלולב ארצה. לפיכך, החזקת הלולב בידים מהווה פעולה בחפץ. לעומת זאת, אדם אינו יכול **להחזיק** בידיו נוזל. לו רק ינסה לעשות כן, יחמוק הנוזל מבין אצבעותיו. כלומר, המצאות הנוזל על ידו של האדם אינה כרוכה בפעולה בחפץ. לפיכך, מוטל על הכהן ליטול את הדם מן הכלי, שאם לא כן, במה קיים את ציווי התורה "ולקח"...

גם ה"חזון איש" זצ"ל (או"ח סי' קמ"ט אות ב'), דחה ראייה זו מסיבה פשוטה. לגבי ארבעת המינים התורה מצווה "ולקחתם לכם", אך לא נאמר מהיכן. אולם, בציווי התורה "ולקח" את הדם, נאמר לקחתו מתוך כלי השרת. מעתה, ברור, כי ציווי

לעילוי נשמת

מרת **אסתר אינהורן** ע"ה

ב"ר דוד ז"ל

נלב"ע כ"ג סיון תש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנה ידידינו

הר"ר **חיים נפתלי אינהורן**

ומשפ' שיחיו פ"ת

לעילוי נשמת

הר"ר **משה הגר** ז"ל

ב"ר יוסף דוד ז"ל

נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו האחים

הר"ר **מרדכי הגר** ומשפ' שיחיו ניו יורק

הר"ר **דוד הגר** ומשפ' שיחיו לוס אנג'לס

לעילוי נשמת

מורנו הגה"ח

רבי **שמואל צבי**

קובלסקי ז"ל

בן הר"ר בנימין נפחא ז"ל

נלב"ע כ"ג סיון תשנ"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

התורה "ולקחתם" לולב אינו מתייחס לנטילת ארבעת המינים ממקום פלוני, כי אם לנטילתם למקום פלוני, היינו, לכפות הידים. לעומת זאת, ציווי התורה "ולקח" את הדם, מתייחס גם ללקיחתו ממקום מסוים, מכלי השרת, ולפיכך, מבואר בסוגייתנו, כי אם הדם הגיע אל ידו של הכהן שלא על ידי לקיחה, אין לקיים את מצוות הזריקה בדם זה. [נחשוב לציין, כי הסטייפלר, ב"קהילות יעקב" ברכות, סי' ו', מעיר לנכון, כי בשאלה הנ"ל תלוי הנידון הידוע אם המחזיק את ארבעת המינים במשך זמן ארוך מקיים מצווה ממושכת, או שקיום המצוה אינו אלא ברגע הראשון לנטילתם. אם המצוה היא ההבאה לתוך ידיו, ודאי שאין בהמשך האחיזה משום מצוה כלל].

דף יז/ב בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם
בגדי הכהונה, צורך הכהן או צורך עבודת המקדש
מבואר בגמרתנו, כי הכהן חייב להיות לבוש בבגדי כהונה בעת עבודתו ואם אינו לובשם עבודתו פסולה. כאשר נתבונן בהלכות בגדי הכהונה נמצא, כי ניתן להגדיר את חובת לבישת בגדי הכהונה בשני אופנים שונים זה מזה. א. **הכהן** זקוק לבגדי הכהונה בעת עבודתו. ב. **עבודת המקדש** זקוקה לבגדי הכהונה. כלומר, יתכן שהכהן זקוק לבגדי הכהונה, משום שהם מכשירים אותו לעבודת המקדש, ויתכן שהוא עצמו אינו חסר מאומה, הוא כהן כשר לעבודה, אלא, שבהתאם לכללי העבודות במקדש יש לעשותן בבגדי כהונה בלבד. הבגדים, איפוא, אינם צורך הכהן, אלא צורך העבודה. שני אופנים אלו אינם סותרים זה את זה, ושניהם יכולים לדור זה לצד זה.

מסוגייתנו בה נאמר כי "**בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם**" מוכח, כי הבגדים נדרשים להכשרת הכהן לעבודה במקדש [אפשרות א']. עדיין יש לברר, אם בגדי הכהונה הם גם חלק מהלכות עבודת המקדש. בשאלה זו מסתפק הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל, בספרו "אתון דאורייתא" (כלל י"ט), המבהיר את הספק על ידי המקרה הבא: כידוע, כהן הדייט לובש ארבעה בגדים [מכנסים, כתנת, אבנט ומגבעת], ואילו הכהן הגדול לובש שמונה בגדים [מכנסים, כתנת, אבנט, מעיל, אפוד, חושן, מצנפת וציץ].

כהן הדייט שעבד ביום הכיפורים: מה דינו של כהן הדייט הלבוש בארבעת בגדיו, אשר ביצע **ביום הכיפורים** את העבודות המוטלות על הכהן הגדול? ובכן, אם לבישת בגדי הכהונה נדרשת מחמת הלכות עבודת המקדש, הרי שבציווי התורה שהכהן הגדול בלבד יבצע את עבודות יום הכיפורים, נכללה גם ההוראה כי יש צורך בשמונה בגדים לביצוע עבודות אלו, ולפיכך, דינו של כהן הדייט זה למיתה, כמבואר בסוגייתנו דינו של כהן "מחוסר בגדים". אולם, אם לבישת הבגדים היא מדיני הכהנים בלבד, כהן זה לבש את כל בגדיו ולא עבר אלא על מצוות עשה מן התורה, שעבודות יום הכיפורים יתבצעו על ידי הכהן הגדול בלבד.

ספק זה פושט הגר"י ענגיל זצ"ל מן האמור במדרש רבה (ויקרא פרשה כ'), על נדב ואביהו שנתחייבו מיתה, מאחר שלא לבשו "מעיל", שהוא אחד מבגדיו של הכהן הגדול, בעת שנכנסו להקטיר קטורת בקודש הקדשים. ומפרש הרא"ש (שו"ת כלל י"ג סי' כ"א), כי אף על פי שהם לא היו כהנים גדולים, מאחר שהם עסקו בעבודת הכהן הגדול, הקטרת קטורת, היה עליהם ללבוש מעיל בעת עבודתם! הרי לנו, שלבישת בגדי הכהונה נדרשת גם עקב הלכות עבודות המקדש, ומאחר שעבודת הקטורת ניתנה לכהן הגדול, הרי שעבודתה דורשת שמונה בגדים.

סיוע לכך הוא גם מביא מן הגמרא לקמן (פ"ב, בה מבואר, כי בגדי הכהונה מכפרים, תוך פירוש אילו עוונות מתכפרים על ידי כל בגד. לו בגדי הכהונה נדרשים לכהן כדי להכשירו לשמש במקדש בלבד, אין כל סיבה שהם יכפרו על עוונות. אולם, אם הכהן נדרש ללבושם גם משום שהלכות עבודת המקדש קובעות שיש לעשותן בבגדי כהונה בלבד, ברור, שגם הבגדים מכפרים, שהרי עבודות המקדש, הקרבת קרבנות וכדומה, מכפרות על עוונות ישראל. [גם בספרו "בית האוצר" ח"ב כלל י" נזקק מהגר"י ענגיל זצ"ל לשאלה זו, והוא מצטט את דברי בעל ה"אור החיים" הקדוש" (שמות כח/ב), מהם עולה, כי לדעתו הבגדים אינם מצורך העבודה]. [עיי' בגר"י שביאר ע"ד זו את דעת הרמב"ם, בספר המצוות מצווה ל"ג, שמנה את לבישת בגדי הכהונה כמצוות עשה בפני עצמה].

דף יח/ב בד שיהו חדשים
יופיים הנדיר של בגדי הכהונה ותפקידם המיוחד
בעת עבודתם בבית המקדש נדרשו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים, הלא הם "בגדי כהונה". הרמב"ן (שמות כח/ב) מציין, כי יש לעשות בגדים אלו "לשמך" [היינו, בשעת עשייתם יש לכוון, כי הם נעשים לשם בגדי כהונה], כפי שיש לעבד קלף של ספר תורה לשם מצווה. [עיי' "מנחת חינוך" מצוה צ"ט, סעי' ט' שכתב, כי בנידון זה נחלקו בירושלמי, יומא פ"ג הל' ו', ועיי"ש שכתב כי לדעת הרמב"ם אין צריך עשייה לשמה].

על פי האמור בסוגייתנו פסק הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ח הל' ד'): "בגדי כהונה, מצוותן שיהיו חדשים, נאים ומשולשים כדרך בגדי הגדולים, שנאמר - לכבוד ולתפארת".

דע לפני מי אתה עובד: בעל ספר "החינוך" (מצוה צ"ט) עומד על שורשי מצוות בגדי

להיות מוזמן אליו. ואולי, בכלל... מי יודע".
אתה מבין את החוכמה הרבה שבדבריו. הוא הצליח לסגור על האנשים ולהפיס את רוחו בו זמנית. אל תשאל אותי למה המכתב שהוא קיבל לא סקרן אותו. כמובן שכן. אבל אני עניייתי אותו יותר. כך הרגשתי. כך הוא פעל.

האיש כבר אינו בין החיים.
הוא נפטר לפני עשור שנים, בכ"ג סיון ה' תשנ"ג.

הגה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש דחסידי סוכטשוב בבני ברק, וראש הכולל סוכטשוב.

גדול היה האיש.

בספר "אנא עבדא", הגדוש בסיפורים ומעשיות אודות חייו ופעלו, מצאנו את המעשה המפליא הבא:

מספר ידיד נעוריו הרב ישעיהו הדרי שליט"א:

היה זה בחודש סיון תשט"ו. שהיתי בירושלים בחג השבועות, שחל ביום שישי, וביום ראשון שלאחריו הושלך רימון ברחוב שמואל הנביא. נפצתי אנושות ונלקחתי לבית החולים "הדסה", ששכן באותם ימים ברחוב שטראוס פינת רחוב הנביאים. באישון לילה הכינו אותי לניתוח בהול, ומתוך ערפילי הדמדומים שמעתי שצבי קובלסקי הגיע. שליח ההשגחה היה. באקראי הגיע לירושלים לחג, באקראי שמע על זהותו של הפצוע בפגיגע ואיתר את מקומי. בערפל ההלם שמעתי מתווכח עם שומר הפתח וקורא: אני בן דוד של, אני חייב להכנס אליו. לאחר מכן זכורות לי כמה מילות עידוד. יהיה טוב, אל תדאג. חשכה אפפה אותי, שוב שקעתי בחוסר הכרה.

כל מה שאספר מעתה ואילך נודע לי מאוחר יותר מפי הור"י.

הוא עזב את בית החולים ובלבו רחדה. באותם ימים נהגו לדווח בדיו ובכתובות את שמות הנפגעים בלי לודא שהמשפחות יודעות על פציעת יקיריהן. הידיעה המחרידה היתה נוחתת עליהן, בלי שתהינה מוכנות להלם. הוא חרד, שבדך זו יודוע להורי, והללו יחוו זעזוע נורא, שתוצאותיו מי ישרן.

מה עשה? התקשר למערכת העיתון שהורי היו מנויים עליו, ושאל האם הידיעה נכנסה לדפוס. בוצעו לבקש, והשם לא יודפס בה. אמרו לו, שהעתון כבר בדפוס. ביקש, שיודעו למחלק, שלא ישים את העתון בתיבת הדואר של משפחת הדרי.

זה היה הצעד הראשון.

ענה עמד בפניו המכשול הבא. הורי יפתחו את הטלגרפיסטור לקראת השעה שבע, וישמעו את הידיעה הנוראה. מה עלול לקרות? נוכל לשער זאת ממה שאירע בביתו של הרב קולודצקי, שבישיבתו למדתי. אשתו הגישה את ארוחת הבוקר, כאשר הושמע שמי מפי הקריין כפצוץ הפיגוע. המגש נפל מידיה והתנפץ לרסיסים.

מה עשה, מיהר ונסע לפנות בוקר לתל אביב. הדירג שניה אז למעלה משעתיים בדרך הישנה, עם חניה בהר-טוב. בחמש דקות לשבע עלה בחדר המדרגות שלנו, פתח את ארון החשמל והוציא מתוכו את הפקקים...

הורי ניסו להפעיל את הטלגרפיסטור - ואינו פועל. תמחו על הפסקת החשמל. בשעה שבע וחמשה נקש על הדלת. שלום עליכם, קרא בבואו. הייתי בחג בירושלים, הבאתי דרישת שלום משיעיהו.

אבי תמה על החבר, שמגיע בבוקר למסור ד"ש. סיים את ארוחת הבוקר והתכוון ללכת לעבודה. ישעיהו לא מרגיש טוב, הוסיף ואמר. וכעבור כמה דקות הוסיף: אישפזו אותו, אבל זה לא נורא. אמי נחרדה, ואבי אמר: בואי, ניסע לירושלים. והוא אמר: אצטרף אליכם. זה באמת לא נורא, הניתוח עבר בשלום...

בקצרה, במשך כשעתיים הכין אותם, במנות קצובות ומדודות. בדרך קנה אבי עיתון, וקרא בו על הפיגוע. בבואו לבית החולים היה מוכן כדבעי.

כל ימיו זכר לו אבי את החסד שעשה עמו - וכיצד עשאו...

לו רק היה גליונו בן עשרה, או אפילו עשרים עמודים, מקום היה לי לפרוש בו סיפורים

לעשרות ולמאות, על היהודי הנפלא הזה שהיטיב עם כל כך הרבה אנשים.
הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, התגורר בשכונתו שנים רבות וגם הוא מעלה על נס בספר "אנא עבדא" את תשומת הלב שבו ומידת העין הטובה שהתברך בה. היו בשכונה כמה ילדים, שהוריהם לא פיקחו דיים על התקדמותם בלימודים. הרב קובלסקי נטלם תחת חסותו. היה לומד אתם, בוחן אותם בחן, ומרעיף עליהם תגמולים שונים, כדי שיצליחו בלימודיהם ובמבחנים שערך להם... גדול היה האיש.

.....
 המנונין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.

כתובתנו: תד. 471 בני ברק פקס: 03-570-67-93

.....
בברכת התורה העורך

פנינים

דף יג/א הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן **אפילו חטאת הנשיא פסולה שלא לשמה** מעניין הדבר, כותב רבי מאיר שמחה הכהן זצ"ל מדווינסק, בעל ה"משך כחמה" (ויקרא ד/כב), שפסילת קרבן החטאת שנעשה שלא לשמה נלמד מפסוקי התורה המתייחסים לשעיר הנשיא שבא על חטאתו. זאת, על פי דברי רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחאי (סוטה 37א), שקרבן עולה וקרבת חטאת נשחטים במקום אחד, כדי שלא לבייש עוברי עבירה, שכן, הרואים יחשבו כי הלה מקריב עולה, הבאה בנדבה.

ככתוב בתורה (שם) הנשיא החוטא חייב להביא שעיר עזים וזכר תמים לכפרתו. קרבן זה דומה, לקרבן העולה הבא מן הצאן. כאשר הנשיא, שכבודו הוא כבוד העם כולו, מבאי קרבן על חטאתו, אין הציבור יודעים, איפוא, אם קרבן חטאת הוא זה או קרבן עולה, ובוה התורה מסייעת לנשיא לחפות על קלונו. ומאחר שהתורה חסה על כבודו של הנשיא באופן מיוחד, היה מקום להכשיר את קרבן חטאתו גם אם נעשה שלא לשמה, כדין קרבן עולה שלא לשמה, והכל כדי שלא יתודע לציבור כי חטאת הוא מבאי. לפיכך, דוקא כאן נכתב, שחטאת שלא לשמה פסולה...

דף יד/ב מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה היא ובעיא כהונה

ארבעה תפקידים לכהנים
 הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מצייין כי כל תפקידי הכהנים מוזכרים בפסוק (דברים כא/ה): "ונגשו הכהנים בני לוי כי בס בחר ה' אלוך ושרתו ולבדך בשם ה', ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע": שירות [עבודה בבית המקדש], ברכת כהנים, כל ריב - יש להושיב כהנים בסנהדרין (רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב הל' ב'), וכל נגע - ראיית נגעים. סדר זה, הוא אומר, אינו מקרי. בעלי מומים פסולים לעבודה, ואין הכוון רשאי לשבת בעבודה ובברכת כהנים. בשניהם ובסנהדרין כהן קטן פסול, וראיית נגעים כשרה בכולם.

דף יד/ב ואמר מר זו הולכת איברים לכבש **בין הולכה להולכה**

סוגייתנו מבחינה בין הולכת **זם** להולכת **איברים**. למעשה, ההבדל בין הולכת הזם להולכת האיברים בולט בכמות הכהנים המולכים. בעוד שבדרך כלל כהן אחד הולך את הזם למזבח, הולכת האיברים נעשית על ידי כהנים רבים. רמז לכך מצוי בתיאור עבודת אהרן הכהן ביום השמיני למילואים, כאשר לגבי הולכת הזם כתוב (ויקרא ט"ב): "וימצאו בני אהרן אליו את הזם" - "וימצאו" חסר י', ואילו לגבי איברי הקרבן העולים להקטרה על המזבח נאמר (שם ט"ג): "ואת העלה המציאו אליו".

כי אכן, בדרך כלל הולכת האיברים לכבש נעשית בידי רבים, אך הולכת הזם נעשית בידי כהן יחיד ("טעמא דקרא").

דף יז/ב מניין לשתוי יין, שאם עבד חילל

הכהונה ומסביר, כי "השליח המכפר", הלא הוא הכהן, צריך להקדיש את כל מעייניו לעבודת הקודש. לפיכך, הלבשוהו בגדים מיוחדים, כדי שכל מקום בגופו יזכיר לו את תפקידו ומיד יזכר ויתעורר בלבו "לפני מי הוא עובד". "החינוך" מפליא להשוות את בגדי הכהונה לתפילין, ואומר: "זוהו כעין תפילין, שנצטוו הכל להניח בקצה הגוף, כדי שיהיה לזכרון מחשבת הכשר". זו הסיבה, מבאר "החינוך", שאורך הכתונת הוא עד למעלה מן העקב, שירגיש בה בכל עת. אורך השרוול הוא עד כף ידו, גם כן כדי שיחוש בו. את ראשו פארה המצנפת, שאורך הבד ממנו היתה עשויה הגיע לשש עשרה אמה, "כדי שיראה אותה בכל עת שישא עיניו". והאבנט שעל מותניו הסתלסל לאורך שלושים ושתיים אמה, שמתוך עביו, זרועותיו של הכהן נוגעות בו בכל עת, והוא נזכר בסילודין במקום המצאו ובתפקידו הקדוש.

הרמב"ן - בגדי הכהונה נהגו בתקופת מלכי התורה: הרמב"ן כתב (שמות כח/ב), כי בגדי הכהונה נהגו בבתי המלוכה כבר בתקופת המלכים הנזכרים בתורה, והוא מעיד על המצנפת, כי היא "ידועה גם היום למלכים ולשרים הגדולים". כה יפים היו בגדי הכהונה, עד כי הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל ("באר יצחק" יו"ד סי' ל"ב), מצא לנכון לחדש, כי כהן אינו רשאי ללבוש את בגדי הכהונה בעת אבלותו.

בספרו "מורה נבוכים" (ח"ג פרק מ"ה) מסביר הרמב"ם, כי התורה ציוותה את הכהנים ללבוש בגדים נאים, משום "שההמון לא יגדל אדם אצלם בצורתו האמיתית, אלא בשלמות אבריו ויופי בגדיו". כלומר בכחה של התפאורה החיצונית להשפיע על הלבבות ולגרום שהכל יכבדו וירוממו את בית המקדש. [כל האמור הוא מהצד הנגלה של טעמי המצווה. עיי' עוד ברמב"ן שם].

החליפה הישנה והטובה: פרט מעניין מהלכות בגדי כהונה, הדגיש בעל "תורה לשמה" (סי' צ"ט) בפני יהודי שבמלתחתו נחו אחר כבוד שתי חליפות. האחת חדשה - שאינה תפורה כמנהג המקום, והאחרת ישנה, אך תפורה כמנהג המקום. האיש פנה אל רבי יוסף חיים זצ"ל בשאלה, באיזו חליפה עליו לכבד את השבת, בזו החדשה והישנה, או בזו הישנה והרגילה. עליך ללבוש את החליפה הישנה והטובה, הורה לו הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל, שכן, ברמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ח הל' ד') נפסק, שכהן שלבש בגדים ארוכים או קצרים, עבודתו פסולה, אך כהן שלבש בגדים ישנים, עבודתו כשרה בדיעבד.

דף יח/ב ואבנט מיגז גאיז

האבנט של הכהנים וה"גרטל"

רבים וטובים נוהגים לחגור אבנט, הלא הוא ה"גרטל", בעת התפילה. הכהנים חגרו גם כן "אבנט" בעת עבודתם בבית המקדש. במאמר הבא נעסוק בתפקידו הייחודי של ה"אבנט", ובהשלכותיו על חגירת ה"גרטל" בשבת קודש.

בסוגייתנו אומר רב, כי "אבנט מיגז גאיז" - האבנט גוזר וחותר. כלומר, כהן שלבש מכנסים, מבגדי הכהונה, העשויים לפי מידתו, וחגר אבנט עליהם, כך שהמכנסים נמשכו כלפי מעלה, עבודתו פסולה, שכן, האבנט "מיגז גאיז", היינו, האבנט חתך את הבד שמתחתיו, והרי לפנינו בגד קצר שאינו ראוי ללבישה, וכהן שלבש בגד שלא לפי מידתו, עבודתו פסולה.

הגאון רבי דוב בער קראסיק זצ"ל ("פתחי עולם" פרק כ"א ס"ק ד'), מרבני ליטא, למד את גמרתנו כפשוטה, שהבד תחת האבנט, נחשב כחתוך. ואל יקשה המקשה, הרי כל כהן חגר אבנט, ואם כן מכנסיו חתוכים היו? מאחר שכן ציוותה התורה על הכהן - לחגור אבנט על מכנסיו. אולם, כהן זה לבש מכנסיים שהאבנט קיצר אותם יתר על המידה, ולפיכך, נפסלה עבודתו.

אין להשחיל את חוטי הציצית בחגורת המכנסים: הגאון הנ"ל אף קבע בעקבות כך, כי לכל אדם אסור להשחיל את חוטי הציצית בין המכנסים לחגורת המכנסיים, משום שהחגורה "גוזזת" את החוטים, והרי הם כמי שאינם מחוברים לציצית!

בעל שו"ת "משנה הלכות" (ח"ג סי' מ') תמה, כי לדבריו, במקום שאין עירוב, גם אסור לאדם לחגור "גרטל" על בגדיו בשבת, משום שבכך הוא "גוזז" את חלקו התחתון של מעילו שמעתה אינו נחשב לבוש ואסור לטלטלו... [עיי"ש שפירש, שהרי אין רצונו כלל לקצר את בגדו, אלא להיפך, זה בגד נוסף ואינו דומה כלל לסוגייתנו העוסקת במי שרצונו לקצר את בגדו, ועיי"ש מה שהוסיף עוד לבאר].

לומדי הדף היומי כמהים בוודאי לדעת, סוף סוף, "מיגז גאיז" זה מהו. ובכן, רב אינו מתכוון לומר, שחגירת האבנט **גוזזת** את הבגד שמתחתיו, אלא רצונו לומר, שכאשר כהן לובש בגד ארוך והוא מקפל את המכפלת מתחת לאבנט, הרי ששוב ביחס לאדם זה הבגד כבר אינו ארוך יתר על המידה, מאחר שברגע זה הוא מתאים למידתו. האבנט, אם כן, קיצר את מידת הבגד ביחס לאדם הלובושו, שמעתה הבגד מונח עליו בצורה מדויקת, כנדרש מכהן, אך לא קיצר את שיעור הבגד ("נשמט אדם"

כלל י"א ס"ק ג'). [הפוסקים גם דנים אודות חגירת גרטל בשבת במקום שאין מטלטלים בו. עיי' שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ג סי' מ"ו, שו"ת "באר משה" ח"ג סי' ס"ד-ס"ו, "ברית עולם", המוציא סי' ט"ו וט"ז, "אז נדבריו" ח"ה סי' כ"ג, "מנחת יצחק" ח"ה סי' מ"א, "ארחות רבינו" ח"א עמ' קל"ה, "שמירת שבת כהלכתה" פרק י"ח סעי' ה'].
 שבת כהלכתה פרק י"ח סעי' ה']

דף יט/א שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו

להניח תפילין על הכובע

סוגייתנו עוסקת באיסור החציצה בין בגדי הכהונה לבשרו של הכהן, ככתוב (ויקרא וז)
 "ומכנסי בד ילבש על בשרו", ופירשו חז"ל בסוגייתנו, "שלא יהא חוצץ בינו לבשרו".

הלכה דומה פוסק ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' כ"ז סעי' ד') לגבי הלכות תפילין: "לא יחא ובר חוצץ בין תפילין לבשרו". חד וברור! אסור לחצוץ בין התפילין לגוף. אולם, בסעיף שלאחר מכן כתב מרן רבי יוסף קארו, כי אדם חולה הזקוק לעטוף את ראשו בקביעות, "יש להתיר לו להניח תפילה של ראש על הכובע דק הסמוך לראש, ויכסם מפני הרואים". היש להניח תפילין על הבשר בלבד, או שמא מותר להניחם גם על כובע? מתברר, כי שתי הלכות אלו, מהוות מעין פשרה במחלוקת ראשונים, כלהלן.

בגמרתנו מבואר, כי הכהנים לא הניחו ונפילין של יד בעת עבודתם בבית מקדש, משום שלא היה באפשרותם להניח את התפילין, לא על השרוול, עקב חציצת השרוול בין התפילין לבין הבשר, ולא מתחתיו, משום שהתפילין יחצצו בין השרוול לבין הבשר, ובגדי כהונה צריכים להיות צמודים לגוף, כמובא לעיל. מכך מוכיח הרא"ש (שו"ת כלל ג' סי' ד'), כי חציצה בתפילין מעכבת, ואין להניח תפילין של ראש על גבי כובע.

אולם, הרשב"א (שו"ת ח"א כלל תתכ"ז ובחיידושו למגילה כד/ב) מצדד, כי בתפילין של ראש אין חציצה. לדעתו, אין להניח תפילין של יד על גבי בגד משום דרשת חז"ל "לך לאות, ולא לאחרים לאות", היינו: שהתפילין של יד יהיו מתחת לבגד ולא מעליו. לעומת זאת, לא נאמרה דרשה זו לגבי תפילין של ראש, ולכן, אין כל מניעה להניח תפילין של ראש על גבי כובע. [יוצא, איפוא, מחדש ה"מגן אברהם", כי לדעת הרשב"א ניתן להניח תפילין של יד על גבי בגד, בתנאי שילבש בגד נוסף על התפילין. שכן, מאחר שלדעת הרשב"א אין חציצה בתפילין, אך יש להקפיד על הסתרת תפילין של יד, באופן זה הן נסתרות...].

שני הסעיפים ב"שולחן ערוך" הסותרים, לכאורה, זה את זה, מהווים פשרה בין דעת הרא"ש המחמירה, לדעת הרשב"א הנוטה להקל. לפיכך, פסק ה"שולחן ערוך" כדעת הרא"ש, ש"לא יהא דבר חוצץ בין תפילין לבשרו". אולם, אדם שאינו יכול להניח תפילין ללא חציצה, רשאי להקל ולסמוך על הרשב"א, ובלבד שלא יראוהו עושה כן, כדי שלא ילמדו ממעשיו [וכן לא יברך על תפילין של ראש].

עדיין יש לברר, מדוע החולה רשאי להניח את התפילין על כובע דק בלבד, וכי הוא חוצץ פחות מכובע עבה? ה"משנה ברורה" (סי' ק"ט) מבאר, כי לא מפאת הלכות חציצה הגביל ה"שולחן ערוך" את כובעו של החולה לכובע דק בלבד, אלא משום שהחובש כובע עבה לא יוכל לכוון ולהניח את התפילין במקומם המדויק על הראש.

"מאורות הדף היומי"

בית המדרש למגידי שיעור דף היומי, סוכטשוב

בשורה לתושבי רעננה

הננו שמחים להודיע כי זכינו ב"ה לייד
שיעור חדש בדף היומי
בביהכ"נ "עולי לוב"
ברח' שבזי, בין השעות 6:45 - 6:00 בבוקר
ע"י מגיד שיעור מרבני בית מדרשנו
הציבור מוזמן

נקודות הפצה בחו"ל

אמצות הברית: ניתן לקבל את החלוקין
"מאורעות חורבן" בעברית או באנגלית
 מידי שבוע-בדואר למעסיכם בטל 718-253-6218
 ניו ג'רסי: משפ' פרי 8580-201-871
 לוס אנג'לס: שמואל לוינגר 818-5098880
 אנגליה: לונדון: זינזאקל פרי (0)8700-44+
 514-2744160
קנדה מונטריאלי: שמואל צבי 514-2744160
 טורונטו: הר"ר דניאל כאהן 416-182-3848
אוסטרליה: הר"ר זינזאקל פריאון 613-95300217
מצרים: קה"ק מדינבון 0475-26375
ברזיל: הר"ר יהושע פסרנק 011-30513355
צ'כיה: הר"ר חיים שוקרון 252-66-25 (005281)
מכסיקו: הרב שאול מלאה 251-02-46 (0052555)
צרפת: הר"ר יהודה בויכמן 333-88420301
 שווייץ: הר"ר רפאל מוסבינך 01-4162000

<u>בשורה משמחת</u> <u>ללומדי הדף היומי</u>	<u>בשורה משמחת</u> <u>ללומדי הדף היומי</u>
---	---

**יצא לאור ספר
"משתנה תורה"**
על תורת הקרבנות
פירוש הלכות על התורה,
פרשניות ויקרא, צו: מוסד
על פסקי הרמב"ם,
ומקורותיה בגמ' ותו"כ
ונוגע בכל עניני הקרבנות
בדרך קצרה וקלה
הפצה: דייטש מאה שערים
57,
או אצל המחבר: 02-
5297706

יצא לאור ספר

"איזהו מקומן"
אוצר ציונים הערות
ומראי מקומות
דף על דף לפי סדר
גפ"ת על כל מסכת
זבחים

להשיג: אצל המחבר
03-6187067

שאל את ה"משיב" בדף היומי

מוסבי	03/570-80-33	
מזרי		
השעורים	מקום עצלות	064-207850
ישימה	מקלות-ברז	053-977141
עלות קורס	אורג'	054-977141
מבנה	קס כשר	056-731111
שיל החתונה		
החברה		

03-6187254 "משיבי הדם"
052-8371111

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן פרידמן** ז"ל
 ים קלונימוס קלמן ז"ל נלב"ע כ' סיון תשנ"ט
 מיקירי בית המדרש סוכטשוב
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם יעקב פרידמן** ז"ל
 ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ה סיון תשנ"ד
 גבאי בית המדרש סוכטשוב
ת.נ.צ.ב.ה.
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעבוד עם הכוחות העצמיים

במדרש (ויקרא רבה, פרשה יב/א) נאמר בשם רבי ישמעאל, כי נדב ואביהו בני אהרן נענשו על שנכנסו שתויי יין לאהל מועד.

אף אם הדברים כפשוטם, אומר ה"שפת אמת" וצ"ל, אין זה ממני הלזול בכח הדין. אלא שהמשמל לב האדם ופוחם מעיניו החכמה. אלה הטענה עליהם היתה, שעל הכח, שהוא שלוחו של הקב"ה, לפעול ולעבד מתוך התעוררות עצמית, ואין לו להוסיף כוח והתפעלות עקב סיבות חיצוניות, כמו על ידי יין וכדומה...

דף יח/ב מרושלין שסילקו על ידי אבנט כשרין

לא להדק את החגורה

ויכוח בין חייט ללקוח, שבאו ליד כעס וממנו
 יצאו שבעה, הביא את ה"בן-איש-חיי" לדון
 בסוגייתנו הלכה למעשה. חייט ששפר בעד לאחד
 מלקוחותיו, עורר את חמתו כאשר מצא את
 הבגד נגרר על גבי קוצים וברקנים מפאת
 אורכו... חילופי ההאשמות ההדדיים גרמו
 לחייט להשבע כי "לא יעשה בגד זה", כאשר
 כוונתו הייתה כי לא יתפור לו מכלפת לבדו לשם
 קיצורו. הלקוח המסכן נאלץ ללבוש את הבגד
 כמות שהוא, תוך שיניה, ללא הצלחה, לקצרו
 על ידי משיכתו כלפי מעלה וחגירתו בחוזה
 במוותניו.

לבסוף, נכמרו החייט על הלכות, והוא ניסה לסייע לו במלאכה זו. אולם, לפתע התעורר בקרבו חשש: שמא אף פעולה זו אסורה עליו מפני שבועתו?

ה"ב איז ח"י (בשו"ת "תורה לשמה" סי' רל"ב) הצדיק את חשוש של החייט. קיצור בגד על ידי החגורה, כמוהו כחיתוכו, שהיך כך נאמר בשו"ת: מרושלו וסילקן על ידי אבנט - כשרין, משום ש"אבנט מיגז גאיז". אף שכוונתו בשבועתו לא היתה לאסור אלא את עשיית המכפלת, ממני חומרת איסור שבועה עליו גם להמנע מפעולת זו, ולהותירו לעסוק בקיצור הבגד המסורבל לבדו...

דף יט/א כורך עליה גמי... ותיפוק ליה משום חציצה

מסירות נפש להנחת תפילין בלא חציצה

עובדה מפליאה סופרה, על דקדוקו במצוות של הגרייזי ווייס זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית שבירושלים, בעל ה"מנחת יצחק".

מפני מחלת הלב ממנה סבל, הותירו הרופאים פתח בוריד זרועו השמאלית, ממנה השתלשלה צינורית, כך שבעת הצורך יוכלו להזריק תרופות

לגופו באופן מיידי.
הגריי" ווייס וצ"ל, שכבר היה רתוק למטת
 חוליו ורוחק מאד מקו הבריאות, לא הסכים
 לחציצה זו, ומידי בוקר ניתק את הצינורית ואת
 חיבוריה, על אף שפעולה זו כרוכה היתה בשפך
 דם ובכאבים זשים.

במהלך ביקורו של רופא בכיר, עיכבו רבי יצחק יעקב זצ"ל והתווה בפניו דרך חדשה להזרקת התרופות, שאינה כרוכה בבעיית חציצה. הרופא נוכח לדעת בצדקת דבריו, וזמן רב לאחר מכן עוד היה מהלך ומספר על "הרב הפרופסור"...

"הספר שמביא לידי יראת שמים"

ציטוט ממכתבו של הגאון הגדול ר' חיים קנייבסקי שליט"א

פרקי חיים מאלפים של התעלות
בתורה, בעבודה ובגמילות חסדים
של הגי"ר **שמואל צבי קובלסקי** זצ"ל
ופועי מחדש עם מפתח לפי ערכים ונושאים
ספר לכל בית- לכל בני הבית
להשיג במשרדי **התורה והדף היומית**
להזמנות: 03-6106057

למנויים, תרומות והנצחות ובכל ענין
טל. 03-6160657

כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל' 03-6164725 פקס 03-5780243

למנוי בדואר אלקטרוני meorot@meorot.co.il